

Ο περί Φυλακών Νόμος του 2019

Νομοσχέδιο που ετοίμασε το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρία του στις 15 Μαΐου, 2019 αποσκοπεί στο να αντικαταστήσει πλήρως τον Περί Φυλακών Νόμο του 1996 (62(I)/1996).

Οι ρυθμίσεις του νομοσχεδίου και οι αρχές που το χαρακτηρίζουν εναρμονίζουν το σωφρονιστικό μας σύστημα με τις σύγχρονες αντιλήψεις περί έκτισης των ποινών και τις διεθνείς αρχές περί μεταχείρισης των κρατουμένων. Πρόκειται για ένα συστηματοποιημένο, σύγχρονο νομοθέτημα που αφορά σε όλα τα στοιχεία που συνθέτουν το σωφρονιστικό σύστημα, δηλαδή στο νομοθετικό πλαίσιο, την υλικοτεχνική υποδομή, τη διοίκηση, τους κρατούμενους και το σωφρονιστικό προσωπικό.

Για τη σύνταξη του νομοσχεδίου και των αντίστοιχων κανονισμών λήφθηκαν υπόψη οι εισηγήσεις πενταμελούς ανεξάρτητης επιτροπής ειδικών που συστάθηκε μετά από σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Σημείο αναφοράς αποτέλεσαν το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Συμβάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οι Ευρωπαϊκοί Σωφρονιστικοί Κανόνες, οι σχετικοί κανονισμοί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καθώς και τα πρότυπα και οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Πρόληψης των Βασανιστηρίων.

Λήφθηκαν, επίσης, υπόψη η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθώς και η διαχρονική πραγματικότητα του κυπριακού σωφρονιστικού συστήματος, η μέχρι σήμερα εμπειρία εφαρμογής του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου των Φυλακών και οι ριζικές αναμορφωτικές αλλαγές που έχουν συντελεστεί τα τελευταία χρόνια ως προς τη λειτουργία των φυλακών και τη μεταχείριση των κρατουμένων.

Οι επιμέρους πρόνοιες του νομοσχεδίου ενισχύουν ακόμα περισσότερο τη λειτουργικότητα, την ευρυθμία, την τάξη και την ασφάλεια στις φυλακές ενώ επιτυγχάνουν την εξισορρόπηση μεταξύ της αξίωσης για δίκαιη τιμωρία των καταδικασθέντων και της απαίτησης για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Επειδή, μάλιστα, ο τρόπος έκτισης της ποινής καθορίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τη πορεία των καταδικασθέντων μετά την αποφυλάκιση τους, οι ρυθμίσεις του νομοσχεδίου διέπονται από μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση ως προς τη μεταχείριση των κρατουμένων και ενσωματώνουν, ταυτόχρονα, επιτυχημένους θεσμούς συνέχισης έκτισης της ποινής, υπό αυστηρή επιτήρηση, εκτός φυλακών (ηλεκτρονική επιτήρηση, αποφυλάκιση επ'άδειά). Με βάση το νομοσχέδιο η έκτιση των ποινών χαρακτηρίζεται από την τήρηση των αρχών της νομιμότητας, του ελέγχου, της διαφάνειας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και είναι προσανατολισμένη στην αναμόρφωση και κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων και την αποφυγή επανάληψης της εγκληματικότητας και επιστροφής στις φυλακές.

Ενδεικτικές του εύρους και της ουσίας των προτεινόμενων αλλαγών είναι οι ακόλουθες τομές που αποτελούν μέρος της νέας νομοθεσίας:

- *Δημιουργία ενός σαφούς και σύγχρονου πλαισίου δικαιωμάτων και υποχρεώσεων όλων όσων εμπλέκονται στη σωφρονιστική διαδικασία.*
- *Διαχωρισμός κρατουμένων και εξατομικευμένη μεταχείριση ανά κατηγορία και βαθμό ευαλωτότητας με σκοπό την εξειδικευμένη μεταχείριση τους.*
- *Σχεδιασμός και εφαρμογή επιστημονικής εξατομικευμένης μεταχείρισης τους σε όλα τα στάδια έκτισης της ποινής.*
- *Δημιουργία αξιοπρεπών συνθήκων έκτισης των ποινών, ισότητας στη μεταχείριση, ασφάλειας και πειθαρχίας στις φυλακές μέσω της τήρησης και εφαρμογής τυπικών και ουσιαστικών εγγυήσεων προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.*
- *Διεύρυνση των δυνατοτήτων αναμόρφωσης και κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων και επικοινωνίας τους με το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον, δεδομένου ότι η κοινωνική επανένταξη αποτελεί πλέον δικαίωμα των κρατουμένων και υποχρέωση της πολιτείας.*
- *Ίδρυση οργάνων με αποφασιστική αρμοδιότητα και με αντιπροσωπευτική συγκρότηση, σύνθεση και λειτουργία που θα ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις διοίκησης των φυλακών και ανθρωποκεντρικής μεταχείρισης των κρατουμένων.*